

Duše voličů ANO očima sociologů: kauzy v peněžence nepocítí a nevidí alternativu

ELIŠKA ČERNÁ

JAN WIRNITZER

Aktuální kauzy premiéra Andreje Babiše podle sociologů volebními preferencemi ANO neotřesou. Foto: Ludvík Hradílek, Deník N

Zhruba za měsíc se začne napjatě čekat na průzkumy veřejného mínění, které zodpoví otázku, jak se změní síla hnutí ANO po obnovení stíhání Andreje Babiše a zveřejnění auditní zprávy o jeho střetu zájmů. Podle odborníků oslovených Deníkem N si ovšem odpověď můžeme s vysokou pravděpodobností říci už nyní. „Ne že to s preferencemi hnutí ANO nemusí hnout. Ono to s nimi nehne. Na víc než 99 procent jde říci, že se to nezmění,“ soudí dlouholetý analytik Centra pro výzkum veřejného mínění (CVVM) Jan Červenka.

Jeho slova potvrzuje i šéf STEM Martin Buchtík. A odkazuje na loňský případ kolem Andreje Babiše mladšího. „Tehdy se spekulovalo, že kauza bude mít za následek pokles volebních preferencí hnutí ANO. Nakonec se stal přesný opak a přívrženci hnutí se krátkodobě zmobilizovali, aby deklarovali své voličské preference směrem k ANO,“ vysvětluje.

Řečeno v číslech: poté co premiérův syn vypověděl, že jeho otec chtěl, aby zmizel, a následně jím byl označen za duševně nemocného, podpora hnutí ANO podle CVVM vzrostla z 29,5 % na 33,5 %.

[TIP: Souhrn dne podle editorů Deníku N. *Odebírejte Notes* s výběrem nejdůležitějších událostí dne s odkazy na zajímavé texty.]

Přečtěte si také

Svěřenské fondy mají chránit Babiše, ne veřejný zájem. Jejich založení bylo nemravné a možná neplatné, píše auditori

Děni kolem auditu a Čapího hnízda v tuto chvíli není uzavřené. Buchtík si myslí, že hraje roli i to, že jsou obě kauzy poměrně nepřehledné, táhnou se, není jasné, kde je pravda, kdo jsou aktéři. „Z hlediska veřejnosti se neděje nic zásadního, podle ní je to jen bouře ve sklenici vody,“ je přesvědčený Buchtík.

Deník N se proto obrátil na sociology s prostým dotazem: Podle čeho se voliči ANO rozhodují, zda hnutí premiéra Andreje Babiše zachovají přízeň?

Buchtík i Červenka se shodují v tom, že odborníci, již se zabývají politikou, novináři i lidé, kteří hodně sledují zprávy, se při volbách rozhodují podle jiných kritérií než mnoho voličů „mimo bublinu“.

„Máme to hodně vyhocené postavené, díváme se na to z našeho pohledu konzistentně. Ale spousta lidí politiku zase tak moc neřeší,“ upozorňuje Červenka a připomíná, jak například četní voliči Marka Hilšera z prvního kola prezidentských voleb v roce 2018 v druhém kole volili Miloše Zemana. Z pohledu mnohých stoupenců Jiřího Drahoše nepochopitelně.

„Je to kampaň“ funguje

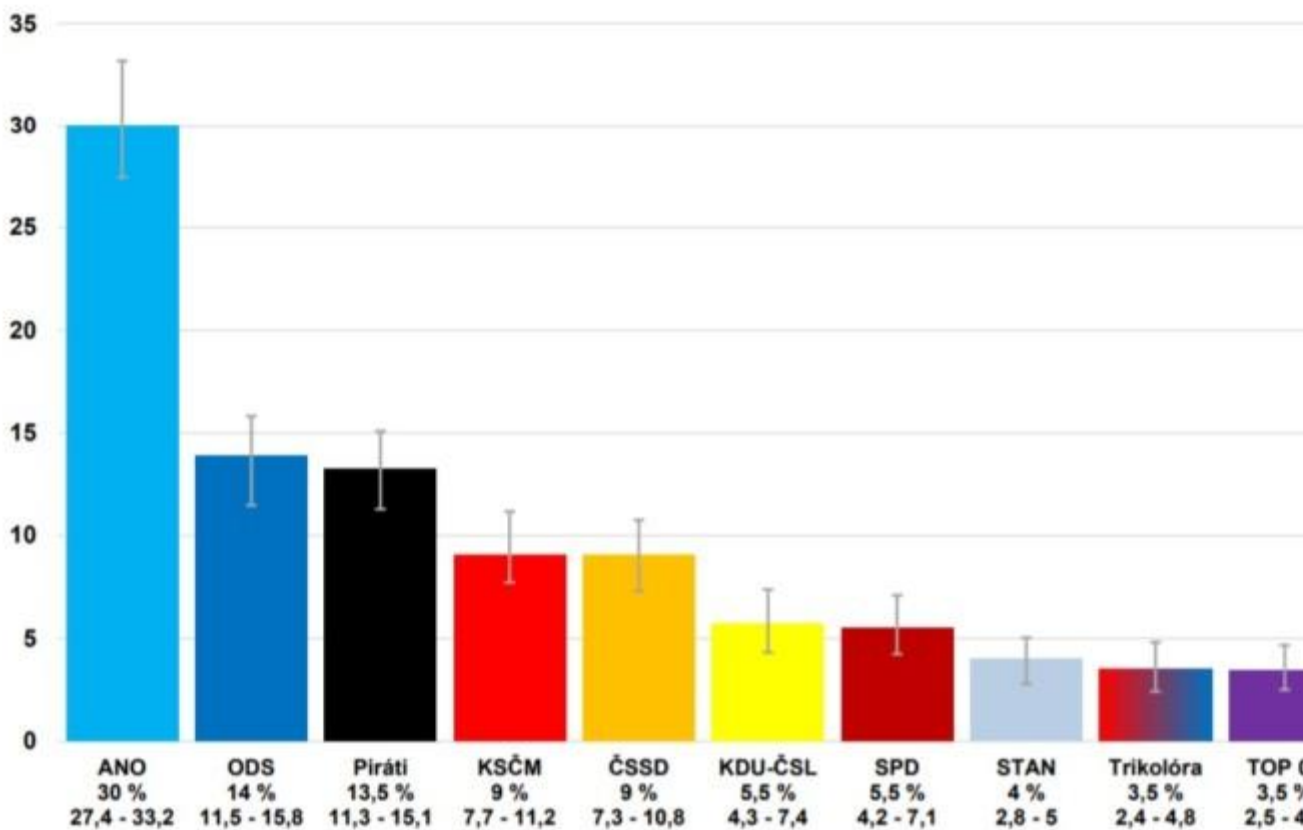
Jinými slovy: to, co někdo označí za jasný důvod, proč „teď už Babišovi nikdo nemůže věřit“, pro jiného důvodem být nemusí.

„Volici ANO ony kauzy vnímají jako politicky motivovanou a účelovou záležitost,“ shrnuje Červenka.

Poměrně velkou roli podle něj hraje to, jak se lidem daří nebo jak reflektují svou životní situaci. „Motivace je jednoduchá. Lidé jsou spokojeni s tím, jak hodnotí ekonomickou situaci, životní úroveň domácnosti, politickou situaci – myslím tím voliče ANO. Většina z nich je v porovnání s průměrem výrazně spokojenější,“ říká Červenka.

Buchtík navíc upozorňuje na to, že se za Babiše například zvýšily důchody, což je sice zesměšňovaná, ale pro velkou část lidí v důchodovém věku podstatná věc. „Pro tyto lidi je 500 korun navíc hodně peněz,“ dodává.

Graf 2: Volební model – listopad 2019 (v %)

Pozn.: V grafu jsou uvedeny pouze politické strany, jejichž podpora ve volebním modelu dosahuje alespoň 1 %, strany s nižší podporou jsou zahrnuty do kategorie „Ostatní“. S hnutí Vědci pro Českou republiku, nebyl žádný další politický subjekt jmenován.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 2. – 15. 11. 2019, do modelu vstupuje 685 respondentů starších 18 let, osobní rozhovor, data vážená koeficientem volební účasti

Poslední volební model zveřejněný Centrem pro výzkum veřejného mínění. Foto: CVVM

Šlo by namítnout, že poměrně vysokou spokojenost se svou životní úrovní deklarují i voliči ODS či TOP 09. U nich ale platí, že bývají zpravidla dobře situovaní a nespojují svou životní úroveň s politikou Babišovy vlády, které až tak moc nedůvěřují. Ale nic není černobílé: podle dat CVVM například třetina voličů Pirátů kabinetu důvěřuje.

Že se do ekonomické situace v exportně orientovaném Česku promítá i výkon zahraničních ekonomik – tedy že to není až tak zásluha české vlády –, voliči ANO jako argument neberou. Bylo by tomu ale stejně, i kdyby u moci byly jiné strany. Podle Buchtíka to zapadá do skládačky, jak jedinec vidí konkrétního politika nebo stranu a utvrzuje tak svůj postoj.

Přečtěte si také

Jedna redakce = jeden novinář, deset otázek, ne víc. Nejvyšší žalobce si v nejcitlivější kauze pohlídal, co chce říct

Navíc z výzkumů vyplývá, že poměrně značná část voličů Babiše nedoručuje, ale nemá na výběr, protože se jim jinak nabízí jen neznámé, nečitelné nebo z minulosti zdiskreditované politické strany.

„Za zásadní pokládám, že podle výzkumu CVVM 30 procent voličů ANO říká, že nemá žádnou stranu, která by jim vyhovovala, a Babiše volí jako nejmenší zlo. Po těch kauzách tento poměr může narůst, ale dokud nemají alternativu, zůstávají u něj. Takže kauzy mají menší dopady, než bychom čekali,“ doplňuje sociolog Daniel Prokop.

Návaznost spokojenosti voličů na ekonomiku není jen český případ. Právě na slábnoucí ekonomice prohrál v roce 1992 americké prezidentské volby George H. W. Bush, ještě o pár měsíců dříve uznávaný jako vítěz války v Perském zálivu. Jenže přišla recese a volby vyhrál demokrat Bill Clinton.

Přečtěte si také

Stíhání, imunita, abolice i politické dopady. Otázky a odpovědi k Babišovi a Čapímu hnízdu

Co naopak v nedávné době ovlivnilo volební preference, jsou výrazné momenty s celospolečenským dosahem – například úkladná vražda slovenského novináře Jána Kuciaka a následné nepokoje, po kterých poklesla popularita Směru premiéra Roberta Fica.

Jenže i tak se strana propadla o pouhých pět procentních bodů. „Něco, co si v Česku vykládáme jako zcela základní přerod nejen podoby, ale i kvality slovenské politiky, na vládnoucí stranu dopad mělo, ale nebylo ta ztráta poloviny voličů,“ podotýká Buchtík. Podobně spadly preference ODS za premiéra Petra Nečase po zásahu policie na Úřadu vlády v roce 2013.

Stamiliony z EU voliče tolik nepálí

Kde se tedy vzali voliči ANO? Popsané to je už poměrně důkladně, tak jen stručně: podle Červenky jejich první vlnu tvořili nespokojení voliči ODS a TOP 09, z nichž velká část u ANO zakotvila. Později se přidalo mnoho bývalých voličů sociální demokracie.

„U Nečasovy vlády panovalo velké rozezlení z toho, co předváděla v ekonomické i politické rovině, změny na Drábkově ministerstvu práce a sociálních věcí, zdravotnické poplatky, církevní restituce jako poslední kapka, k tomu se přidala ekonomická krize. Později se premiér Bohuslav Sobotka s Milanem Chovancem pokusili Babiše eliminovat, rozhoupalí vládu a předhodili voliče, spokojené s vládním výkonem v letech 2013 až 2017, k hnutí ANO,“ soudí Červenka.

Přečtěte si také

Máme finální audit o Babišově střetu zájmů. Česko má udělat velkou kontrolu dotací

Vychází i z toho, jak lidé v dlouhodobém pohledu vnímají ekonomickou situaci i svou životní úroveň. „Trendy v ekonomice jsou pozitivní. Když se podíváte na září a říjen, jsou to dlouhodobě nejlepší výsledky,“ říká nad [výsledky výzkumů](#). Je to, jak mají lidé hluboko do kapsy, natolik silný hybatel, že přebije i Babišovy aféry? Nebo jsou tyto kauzy nesouměřitelné například s problémy za Nečasovy vlády, kterou tvořily ODS, TOP 09 a Věci veřejné?

„Situace je hodně polarizovaná a aféry přestávají fungovat tak, jak fungovaly dříve. Jsou vnímány jako účelová záležitost bez ohledu na to, zda mají, či nemají reálný základ. Některé ho mají, některé ne, ale nesejde na tom. Cokoliv špatného o Babišovi berou jeho kritici jako pravdu, naopak ti, co jsou s vládou spokojeni, tomu rozumí jako snaze ho ‚sejmout‘. Jako něco, o co jde konkurentům stojícím za zavedenými politickými stranami,“ říká analytik CVVM.

A potvrzuje i úvahu, že dohadování o navrácení stamilionů Evropské unii na dotacích je něco, co volič ve své kapse zkrátka nepocítí tak bezprostředně jako nutnost platit u lékaře.

Kauzy hnutí ANO neškodí

Minulé kauzy, v jejichž centru bylo ANO, respektive premiér Babiš, jsou dobrým příkladem toho, jak ani zdánlivě velké případy preference hnutí neohrozily.

V červnu 2017, před kauzou s nahrávkou „[naši klekli na FAU](#)“ (šlo o neoprávněnou likvidaci firmy Finanční správou podléhající ministerstvu financí), mělo hnutí ANO preference podle průzkumu CVVM 23 %.

Do říjnových voleb ale hnutí posílilo na bezmála třicet procent bez ohledu na to, že podle nahrávky, zveřejněné twitterovým účtem Skupina Šuman, Babiš s podřízenými vyvíjel tlak na firmu, která vlastnila zásobníky na pohonné hmoty v areálu dceřiné společnosti koncernu Agrofert.

Přečtěte si také

Audit je definitivní, potvrdil Babiš

Preferencemi neotřásla ani zmíněná kauza Babiše mladšího, který byl podle svých slov unesen na Krym. Naopak, důvěra poté vzrostla v průzkumech CVVM o čtyři procentní body.

Na začátku roku 2018 zveřejnil Evropský úřad pro boj proti podvodům (OLAF) zprávu, v níž úřady Evropské unie poprvé konstatovaly, že Farma Čapí hnízdo neměla nárok na 50milionovou dotaci. Před zveřejněním zprávy mělo ANO 35,5 %, posléze preference klesly o pět procentních bodů, ukazují čísla CVVM.

Je tak zřejmé, že podpora nad hranicí 30 % je pro hnutí obtížně udržitelná, ale i bez ní zůstává ANO suverénem politické scény. Od začátku letošního roku se jeho preference podle společnosti Median drží právě kolem třiceti procent a meziměsíční výkyvy jsou v rámci statistické chyby.